

EFEKTYWNE PRAWO W EFEKTYWNYM PAŃSTWIE

Podstawy postępowania przed sądem rodzinnym – zadania sądu rodzinnego i przebieg postępowania przed sądem rodzinnym w Austrii

Autor opracowania:

Prof. dr hab. Ewa Tuora-Schwierskott¹

¹ Doktor habilitowany, profesor uczelni Collegium Witelona, Prezes Deutsch-Polnische Juristen Vereinigung (Niemiecko-Polskiego Stowarzyszenia Prawników) z siedzibą w Berlinie, ORCID: 0000-0003-0926-2173.

Opracowanie przygotowane w ramach projektu:
Efektywne prawo w efektywnym państwie. Uwarunkowania lokalne w kontekście globalnym, wobec wyzwań XXI w. w walce z przestępczością.

**FUNDACJA
INSTYTUT
PRAWA
USTROJOWEGO**

www.ipu.org.pl
<https://efektywne-prawo.org.pl/>

<https://www.facebook.com/fundaciaipu>

fundacja@ipu.org.pl

Ministerstwo
Sprawiedliwości

FUNDACJA
INSTYTUT PRAWA
USTROJOWEGO

„Sfinansowano ze środków Funduszu Sprawiedliwości, którego Dysponentem jest Minister Sprawiedliwości”

Spis treści

1. Podstawy prawne postępowania sądowego przed sądem rodzinnym	4
2. Główne zasady postępowania cywilnego.....	6
3. Funkcja udzielania pomocy sądowi rodzinnemu w postępowaniu (Familiengerichtshilfe)	8
4. Bezpłatne poradnictwo udzielane przez sąd.....	12
5. Zwolnienie z kosztów postępowania (Verfahrenshilfe).....	13
Podsumowanie	14
Bibliografia.....	16

1. Podstawy prawne postępowania sądowego przed sądem rodzinnym

Podstawy postępowania sądowego przed sądem rodzinnym zostały uregulowane w Ustawie o ustroju sądów powszechnych² (Gesetz über die Ausübung der Gerichtsbarkeit und die Zuständigkeit der ordentlichen Gerichte in bürgerlichen Rechtssachen (Jurisdiktionsnorm – JN), w austriackim Kodeksie postępowania cywilnego³ (Zivilprozessordnung – ZPO) oraz w Federalnej Ustawie o postępowaniu sądowym w sprawach sądownictwa dobrowolnego z dnia 12 grudnia 2003 (Außerstreitgesetz – AußStrG)⁴. Kodeks postępowania cywilnego zawiera główne zasady prowadzenia spraw przed sądem takich jak przeprowadzenia dowodów, zawierania ugody, osobistego stawiennictwa przed sądem czy też jawności postępowania i jej wykluczenia. Natomiast główne zasady postępowania z zakresu prawa rodzinnego zostały uregulowane w Federalnej Ustawie o postępowaniu sądowym w sprawach sądownictwa dobrowolnego (Außerstreitgesetz – AußStrG). Przepisy tej ustawy regulują postępowanie sądowe w następujących sprawach: ustalenia i zaprzeczenia ojcostwa (§ 81-85), przysposobienia (§ 86-91), spraw małżeńskich (§ 93-95), rozvodu (§ 93-96), alimentacji (§ 101-102), regulacja kontaktów z dziećmi (§ 104, § 106b, § 107), adwokata dziecka (pełnomocnika dziecka w postępowaniu pełniącego rolę jego pomocy prawnej – § 104a)⁵, funkcji udzielania pomocy sądowi rodzinnemu w postępowaniu (Familiengerichtshilfe – § 106a - § 106c). Kolejną ustawą jest Ustawa o zmianie ustawy o zmianie nazwiska i prawach dziecka (Kindschafts- und Namensrechts-Änderungsgesetz 2013 – KindNamRÄG 2013⁶. Zawiera ona postanowienia dotyczące ochrony praw dziecka w postępowania, ale także niezwykle ważne

² Ustawa o ustroju sądów powszechnych z dnia 1 sierpnia 1895, zmieniona ostatnio w dniu 14 kwietnia 2022 – Gesetz vom 1. August 1895, über die Ausübung der Gerichtsbarkeit und die Zuständigkeit der ordentlichen Gerichte in bürgerlichen Rechtssachen (Jurisdiktionsnorm – JN) vom 1. August 1895 geändert zuletzt am 14. April 2022, <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001697>, dostęp z dnia 30.08.2023.

³ Kodeks postępowania cywilnego z dnia 1 sierpnia 1895 zmieniona ostatnio w dniu 19 lipca 2023 – Gesetz vom 1. August 1895, über das gerichtliche Verfahren in bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten (Zivilprozessordnung – ZPO) vom 1. August 1895 geändert zuletzt am 19. Juli 2023, BGBl. I Nr. 77/2023 (NR: GP XXVII RV 2093 AB 2155 S. 226. BR: AB 11288 S. 957.). <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001699>, dostęp z dnia 30.08.2023.

⁴ Bundesgesetz über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten außer Streitsachen (Außerstreitgesetz – AußStrG) vom 12. Dezember 2003, <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20003047>, dostęp z dnia 30.08.2023.

⁵ Kinderbeistand.

⁶ https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2013_I_15/BGBLA_2013_I_15.html, dostęp z dnia 30.08.2023.

postanowienia dotyczące powołania pomocnika w postępowaniu (Familiengerichtshilfe)
o czym poniżej w punkcie III.

2. Główne zasady postępowania cywilnego

W ustawodawstwie austriackim nie istnieją szczególne przepisy regulujące postępowanie przed sądem rodzinnym. Główne zasady postępowania zostały ustanowione we wspomnianym wyżej Kodeksie postępowania cywilnego ZPO ogólnie jako postępowanie przed sądem cywilnym. Postępowanie w sprawach z zakresu prawa rodzinnego toczy się przed sądem pierwszej instancji (Bezirksgericht). Kodeks stanowi jednak o właściwości sądów nie w ten sposób, że przypisuje określony zakres tematycznie, lecz stanowi, że sądy pierwszej instancji są właściwe dla spraw o wartości sporu poniżej 15 tys. euro. Ustawa o ustroju sądów powszechnych stanowi w § 49 ust. 2, że niezależnie od wartości sporu do właściwości sądów rejonowych (Bezirksgerichte) należą sprawy o zobowiązania ustawowe ojca dziecka nie pochodzącego ze związku małżeńskiego wobec niezamężnej matki⁷, sprawy o alimentację członków rodziny⁸, o rozwód albo o unieważnienie związku małżeńskiego⁹, pozostałe spory wynikające ze związku małżeńskiego¹⁰, rozwiązanie albo unieważnienie związku partnerskiego¹¹ oraz pozostałe spory wynikające ze związku partnerskiego¹².

Właściwy miejscowo jest sąd w miejscu stałego zamieszkania stron sporu lub ostatniego ich wspólnego miejsca zamieszkania¹³.

W sprawach małżeńskich osoby, które ze względu na swoją niepełnoletniość posiadają jedynie ograniczoną zdolność do czynności prawnych, mogą samodzielnie występować w sądzie jako strona¹⁴.

Postępowanie w sprawach z zakresu prawa rodzinnego są zasadniczo jawne wraz z samym ogłoszeniem wyroku¹⁵. Jawność postępowania może zostać wyłączona na wniosek jednej ze stron ze względu na ochronę tajemnicy dotyczącej życia rodzinnego lub interesów

⁷ § 49 ust. 2 pkt 1 Ustawy o ustroju sądów powszechnych JN.

⁸ § 49 ust. 2 pkt 2 Ustawy o ustroju sądów powszechnych JN.

⁹ § 49 ust. 2 pkt 2a Ustawy o ustroju sądów powszechnych JN.

¹⁰ § 49 ust. 2 pkt 2b Ustawy o ustroju sądów powszechnych JN.

¹¹ § 49 ust. 2 pkt 2c Ustawy o ustroju sądów powszechnych JN.

¹² § 49 ust. 2 pkt 2d Ustawy o ustroju sądów powszechnych JN.

¹³ https://www.oesterreich.gv.at/themen/dokumente_und_recht/zivilrecht/2/Seite.1010310.html, dostęp z dnia 30.08.2023.

¹⁴ § 2a austriackiego Kodeksu postępowania cywilnego ZPO w związku z § 49 ust. 2 oraz 2a Ustawy o ustroju sądów powszechnych JN.

¹⁵ § 171 ust. 1 Kodeksu postępowania cywilnego ZPO – „Die Verhandlung vor dem erkennenden Gerichte, einschließlich der Verkündung der richterlichen Entscheidung, erfolgt öffentlich“.

ekonomicznych rodziny¹⁶. Jawność postępowania należy także wykluczyć z urzędu ze względu na ochronę porządku publicznego lub moralności publicznej¹⁷.

Postępowanie przed sądem jest zasadniczo kontrydiktoryjne, jednakże sąd jest zobowiązany do tego, by zaproponować stronom i nakłaniać je do zawarcia ugody¹⁸. Sąd rozpoczynając postępowanie przedkłada stronom możliwości rozwiązania sporu i możliwości w wyrokowaniu. Z kolei postanowienie § 49 austriackiego Kodeksu postępowania cywilnego stanowi o tym, że w przypadku zawarcia ugody przed sądem, koszty stron zostaną wzajemnie zaliczone, co oznacza de facto niższe koszty procesowe¹⁹. Ustawodawca starał się w ten sposób uczynić zawieranie ugody przed sądem atrakcyjnym mając na uwadze, że zawarcie ugody jest zwykle obciążone niższymi kosztami finansowymi i emocjonalnymi dla stron postępowania.

¹⁶ § 172 ust. 2 Kodeksu postępowania cywilnego ZPO.

¹⁷ § 172 ust. 1 Kodeksu postępowania cywilnego ZPO – „Die Öffentlichkeit ist auszuschließen, wenn durch sie die Sittlichkeit oder die öffentliche Ordnung gefährdet erscheint, oder wenn die begründete Besorgnis besteht, dass die Öffentlichkeit der Verhandlung zum Zwecke der Störung der Verhandlung oder der Erschwerung der Sachverhaltsfeststellung missbraucht werden würde“.

¹⁸ einschließlich der Verkündung der richterlichen Entscheidung, erfolgt öffentlich“.

¹⁸ § 204 ust. 1 Kodeksu postępowania cywilnego ZPO – „Das Gericht kann bei der mündlichen Verhandlung in jeder Lage der Sache auf Antrag oder von amtswegen eine gütliche Beilegung des Rechtsstreites oder die Herbeiführung eines Vergleiches über einzelne Streitpunkte versuchen. Hierbei ist, wenn dies zweckmäßig erscheint, auch auf Einrichtungen hinzuweisen, die zur einvernehmlichen Lösung von Konflikten geeignet sind“.

¹⁹ „Die Kosten eines abgeschlossenen Vergleiches sind, wenn nicht etwas anderes vereinbart wird, als gegenseitig aufgehoben anzusehen“.

3. Funkcja udzielania pomocy sądowi rodzinnemu w postępowaniu (Familiengerichtshilfe)

Wraz z wejściem w życie Ustawy o zmianie prawach dziecka i zmianie nazwiska w 2013 r. (Kindschafts- und Namensrechts-Änderungsgesetz 2013 – KindNamRÄG 2013)²⁰ rozszerzono m.in. zakres instrumentów procesowych stosowanych przez sąd rodzinny. W sprawach dotyczących pieczy i prawa do kontaktów osobistych sędziowie w sądach rodzinnych są wspierani przez pracowników socjalnych, psychologów i pedagogów w formie pomocy sądu rodzinnego (Familiengerichtshilfe)²¹. Osoba sprawująca tę funkcję na rzecz sądu rodzinnego działa w imieniu sądu i jest związana postanowieniami sądu. Pomoc na rzecz sądu rodzinnego ma następujące główne zadania:

- Zainicjowanie polubownego załatwienia sporu (Clearing – Anbahnung einer gütlichen Einigung)

Sąd może zlecić osobie sprawującej funkcję pomocy sądu rodzinnego przeprowadzenia odpowiednich rozmów ze stronami postępowania w celu zbadania i zainicjowania w osobistej rozmowie możliwości i sposobów polubownego załatwienia sporu oraz ustalenia głównych punktów spornych i źródeł konfliktu. W najkorzystniejszym przypadku może to prowadzić bezpośrednio do zawarcia ugody. Jeżeli nie można natychmiast osiągnąć porozumienia, osoba sprawująca funkcję pomocy sądu rodzinnego może wykazać, czy mediacja, poradnictwo rodzinne, poradnictwo edukacyjne, terapia lub inne tego typu środki mogą przynieść efekty w zakresie doprowadzenia do polubownego załatwienia sporu albo też innego przyczynienia się do szybszego wydania orzeczenia przez sąd.

- Zebranie informacji i danych mających znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (Spezifische Erhebungen)

Sąd może także zlecić osobie sprawującej funkcję pomocy sądu rodzinnego przeprowadzenie określonych czynności lub badań, które są istotne dla podstawy orzekania

²⁰ https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2013_I_15/BGBLA_2013_I_15.html, dostęp z dnia 30.08.2023.

²¹ <https://www.justiz.gv.at/justiz/familien-und-jugendgerichtshilfe/aufgaben-der-familiengerichtshilfe.2c9484853f60f165013f6671e26d24f7.de.html>, dostęp z dnia 30.08.2023.

sądu i mogą przyczynić się do szybkiego ustalenia stanu faktycznego sprawy. Do takich środków może należeć obserwacja rodziny i ustalenie wniosków wynikających z tej obserwacji. Może to także być wydanie opinii psychologa lub innej kompetentnej osoby.

- **Opinie biegłych (Fachliche Stellungnahmen)**

Jeżeli stronom nie udaje się załatwić sporu w formie polubownego porozumienia i sąd musi podjąć ostateczną decyzję w sprawie, można zlecić osobie pełniącej funkcję pomocy sądu rodzinnego sporządzenia opinii biegłych na temat przedmiotu postępowania z punktu widzenia dobra dziecka, które wspierają sąd w procesie decyzyjnym.

- **Pomoc sądu rodzinnego w charakterze mediatora przy korzystaniu z prawa odwiedzin (Besuchsmittlung)**

Sędziowie powinni mieć możliwość natychmiastowego zlecenia odpowiednim specjalistom przeprowadzenia szczegółowych badań w miejscu przebywania rodziny. Obserwacja stosunków rodzinnych przez pomocnika ma umożliwić, w najkorzystniejszym przypadku, jak najszybsze (może nawet natychmiastowe) osiągnięcie polubownego załatwienia sporu w formie ugody, a jeżeli nie będzie to możliwe to przynajmniej szybkie uzyskanie jasności co do dalszego postępowania. W wielu przypadkach powinna istnieć możliwość wydania przez sąd postanowienia tymczasowego na podstawie faktów przytoczonych i przedstawionych przez pomocnika sądu rodzinnego, co pozwoli uniknąć problemów i trudności w dalszym toku postępowania oraz zapobiegnie sytuacji, w której dziecko nie będzie miało możliwości kontaktowania się z jednym z rodziców.

Celem jest zatem zapewnienie sędziom lepszych narzędzi do ustabilizowania sytuacji rodzinnej lub stworzenia lepszej podstawy do wydania orzeczenia przez sąd. Działania podejmowane przez osobę pełniącą funkcję pomocnika sądu rodzinnego ma na celu poprawę jakości i trwałości rozstrzygania sporów oraz orzeczeń sądowych. Główną myślą przyświecającą ustawodawcy, który wprowadził instytucję pomocnika sądu rodzinnego było z jednej strony podzielenie różnych aspektów sprawy na osoby posiadające odpowiednie wykształcenie – tak zatem psychologzy oceniają stosunki panujące w rodzinie i wskazują możliwości rozwiązania sporu w rodzinie a sędziowie powinni móc w większym stopniu skoncentrować się na prawnych aspektach sprawy. Psychologzy i pedagodzy, zaangażowani

w formie pomocy sądu rodzinnego mają większą wiedzę i są w stanie znacznie lepiej ocenić możliwości pomocy rodzinie.

Taki podział ról i współdziałanie przedstawicieli różnych zawodów powinno przyczynić się do znacznego przyspieszenia i wydajniejszej koncentracji postępowania sądowego na istotnych aspektach.

- Współdziałanie w mediacjach²²

Osoba wspierająca sąd rodzinny w funkcji pomocy sądu rodzinnego podejmuje także działania jako mediatora kontroli wykonywania prawa do kontaktów z dzieckiem. Taką kompetencję wprowadziły postanowienia Ustawy o prawa dziecka i zmianie nazwiska z 2013 r. (KindNamRÄG 2013). Celem jest dokonywanie kontroli, czy prawo do kontaktów z dzieckiem jest wykonywane zgodnie z postanowieniem sądu. Ponadto osoba wspierająca sąd w funkcji pomocy sądu rodzinnego może odgrywać rolę mediatora w czasie wykonywania prawa do kontaktów z dzieckiem. Podczas wykonywania tego prawa osoba wspierająca sąd rodzinny ma do spełnienia określone zadania. Do tych zadań zalicza się wsparcie dziecka w jego rozwoju zwłaszcza podejmowanie działań psychologicznych, aby dziecko nie czuło się winne za konflikt rodziców. Psycholog powinien także współdziałać aktywnie w uzgodnieniu szczegółowych sposobów kontaktów osobistych i mediacji w konfliktach (po konsultacji z dzieckiem). Tak zatem przykładowo obejmuje to na przykład wyjaśnienie czy dziecko potrzebuje pewnych rytuałów przy przekazywaniu (np. pożegnanie się z rodzicem opiekującym się dzieckiem spokojnie pół godziny wcześniej), że należy zadbać o punktualność, jakie rzeczy osobiste dziecka mają zostać oddane przekazane i jakie zadania (szkolne) należy wykonać. Jest to niezwykle istotne, albowiem doświadczenie sądów wskazuje, że rodzice często potrzebują szczegółowych instrukcji, jak postępować podczas wykonywania prawa do kontaktów z dzieckiem.

Psycholog czy pracownik socjalny, który sprawuje funkcję pomocy sądu rodzinnego udziela także pomocy rodzinie w przypadku wystąpienia konfliktów odnośnie kontaktów z dzieckiem, przy czym są oni obecni przy przekazaniu dziecka pomiędzy rodzicami i wykonują

²² Familiengerichtshilfe als Besuchsmittlerin, <https://www.justiz.gv.at/justiz/familien-und-jugendgerichtshilfe/aufgaben-der-familiengerichtshilfe.2c9484853f60f165013f6671e26d24f7.de.html>, dostęp z dnia 30.08.2023.

pracę edukacyjną i perswazyjną, np. na temat problemu konfliktów lojalności wobec dzieci, a także aktywnie pośredniczą w przypadku powstania sporu²³.

W 2014 roku wprowadzono instytucję pomocy sądu rodzinnego we wszystkich sądach rejonowych (Bezirksgerichte) w całej Austrii. W ramach pomocy sądu rodzinnego, sądom rodzinnym przydzielani są psychologowie i pracownicy socjalni, którzy wspierają sądy rodzinne w postępowaniach z zakresu spraw rodzinnych i prawa dziecka. Postępowania z zakresu prawa dziecka obejmują w szczególności postępowania dotyczące alimentów i opieki nad dzieckiem²⁴.

²³ https://www.oesterreich.gv.at/themen/familie_und_partnerschaft/obsorge/Seite.234002.html, dostęp z dnia 30.08.2023.

²⁴ Familiengerichtshilfe als Besuchsmittlerin, <https://www.justiz.gv.at/justiz/familien-und-jugendgerichtshilfe/aufgaben-der-familiengerichtshilfe.2c9484853f60f165013f6671e26d24f7.de.html>, dostęp z dnia 30.08.2023.

4. Bezpłatne poradnictwo udzielane przez sąd

Sądy w Austrii udzielają także bezpośrednio bezpłatnej pomocy prawnej dotyczącej załatwiania spraw rodzinnych. Pomoc udzielana jest przez prawników i osoby z wykształceniem psychologicznym a jej zakres dotyczy poradnictwa prawnego i psychologicznego odnośnie spraw związanych z rozwodem i separacją. Porady są bezpłatne, poufne i anonimowe. Odbywają się raz w tygodniu zwykle w godzinach urzędowania sądu²⁵.

²⁵ <https://www.ief.at/portfolio-items/familienberatung-bei-gericht-familiengericht-wien/>, dostęp z dnia 30.08.2023.

5. Zwolnienie z kosztów postępowania (Verfahrenshilfe)

W krajach niemieckojęzycznych silna jest instytucja zwolnienia z kosztów postępowania, a w szczególności popularna jest ona właśnie w postępowaniach z zakresu prawa rodzinnego. Ustawodawca działał tu w świadomości, że koszty postępowania z zakresu prawa rodzinnego mogą być wysokie a są konieczne do ich rozstrzygnięcia przez sąd. Tak aby zapewnić odpowiednią ochronę prawną konieczne jest wsparcie finansowe. Wsparcie finansowe może polegać – zgodnie z postanowieniem § 64 ust. 1 austriackiego Kodeksu postępowania cywilnego – na zwolnieniu z szeregu przypadających w postępowaniu kosztów sądowych. Należą do nich przykładowo opłaty sądowe i inne opłaty federalne; koszty czynności urzędowych dokonywanych poza sądem; honoraria świadków, biegłych, tłumaczy ustnych, pisemnych i asesorów; koszt niezbędnych ujawnień; koszty kuratora, jeżeli jego obecność w postępowaniu była konieczna; niezbędne wydatki bieżące poniesione przez przedstawiciela prawnego wyznaczonego przez sąd lub przez adwokata lub pełnomocnika wyznaczonego stronie²⁶. Zwolnienie z kosztów postępowania obejmują one również niezbędne koszty tłumaczeń pisemnych i ustnych. Koszty te są ponoszone bezpośrednio przez sąd prowadzący sprawę, który następnie otrzymuje zwrot tych kosztów z budżetu ministerstwa sprawiedliwości w landzie²⁷.

²⁶ § 64 ust. 1 pkt 1a-f austriackiego Kodeksu postępowania cywilnego.

²⁷ § 64 ust. 1 pkt 1f Kodeksu postępowania cywilnego ZPO – „die (...) genannten Kosten, Gebühren und Auslagen werden vorläufig aus Amtsgeldern berichtigt”

Podsumowanie

Podsumowując należy stwierdzić, że postępowanie w sprawach z zakresu prawa rodzinnego toczy się przed sądem pierwszej instancji (Bezirksgericht) jako postępowanie kontradiktoryjne, jawne, wymagające osobistego stawiennictwa stron i jest postępowaniem ustnym. Natomiast sądy są zobowiązane do nakłaniania stron do zawarcia ugody przed sądem albowiem praktyka wskazuje, że zawarcie ugody sądowej sprzyja szybszemu i efektywniejszemu załatwieniu sporu a ponadto strony są zwykle z takiego rozwiązania bardziej zadowolone. Ponadto w postępowaniu zakończonym zawarciem ugody znoszone są wzajemnie koszty postępowania.

Sądy rodzinne rozstrzygają merytorycznie sprawy dotyczące małżeństw i związków partnerskich – rozvodu oraz orzeczenia o ich nieważności, sprawy o alimentację, opiekę nad dzieckiem, ustalenie ojcostwa lub jego zaprzeczenie oraz sprawy o przysposobienie. Należy tu podkreślić, że w austriackim systemie prawnym osoby obu płci mają możliwość zawarcia zarówno związku małżeńskiego jak i związku partnerskiego.

Ważnymi instytucjami w postępowaniu z zakresu prawa rodzinnego jest instytucja zwolnienia z kosztów postępowania sądowego (Verfahrenshilfe) oraz instytucja udzielania pomocy sądowi rodzinnemu w postępowaniu (Familiengerichtshilfe), którą sprawuje zwykle psycholog, pedagog lub inna osoba o podobnym wykształceniu. Kolejnym bardzo ważnym rozwiązaniem jest udzielanie bezpośrednio przez sąd bezpłatnych porad prawnych osobom mającym zamiar się rozwieść w budynku sądu właściwego dla sprawy.

Porady prawne w budynku sądu są udzielane przez prawników i osoby z wykształceniem psychologicznym w celu udzielenia wsparcia osobom znajdującym się w nowej sytuacji życiowej jaką jest rozwód albo separacja. Porady te są bezpłatne, anonimowe i poufne. Wydaje się bardzo wskazane wprowadzenie tego typu porad w polskim systemie prawnym.

Zwolnienie z kosztów postępowania z zakresu prawa rodzinnego jest częstą praktyką sądów w Austrii. Zwolnienie to ma na celu zapewnienie stronom utrzymania dotychczasowego standardu życia zwłaszcza w sytuacji rozvodu albo separacji. Konieczne jest także jego udzielenie w zakresie ochrony praw członków rodziny a w szczególności dzieci. Zwolnienie to

przysługuje na określone i wymienione enumeratywnie elementy postępowania sądowego takie jak opinie biegłych, tłumaczy, czy też zwolnienie z kosztów sądowych. Postępowanie sądowe z zakresu spraw rodzinnych wypracowało kilka instytucji prawnych, które należałoby by wprowadzić do polskiego ustawodawstwa. Należą do nich niewątpliwie funkcja pomocnika sądu w postępowaniu, bezpłatne poradnictwo udzielane w budynku sądu oraz możliwości zawarcia ugody przed sądem, do której sądy austriackie wyraźnie namawiają strony postępowania.

Bibliografia

Literatura przedmiotu:

1. Stefan Schima, Das Eherecht des ABGB 1811, BRGÖ 2012 Beiträge zur Rechtsgeschichte Österreichs, Wien, 2022

Akty prawne:

1. Ustawa o ustroju sądów powszechnych z dnia 1 sierpnia 1895, zmienion ostatnio w dniu 14 kwietnia 2022 – Gesetz vom 1. August 1895, über die Ausübung der Gerichtsbarkeit und die Zuständigkeit der ordentlichen Gerichte in bürgerlichen Rechtssachen (Jurisdiktionsnorm – JN) vom 1. August 1895 geändert zuletzt am 14. April 2022
2. Kodeks postępowania cywilnego z dnia 1 sierpnia 1895 zmieniona ostatnio w dniu 19 lipca 2023 – Gesetz vom 1. August 1895, über das gerichtliche Verfahren in bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten (Zivilprozessordnung – ZPO) vom 1. August 1895 geändert zuletzt am 19. Juli 2023, BGBl. I Nr. 77/2023 (NR: GP XXVII RV 2093 AB 2155 S. 226. BR: AB 11288 S. 957.)
3. Ustawa Federalna o postępowaniu sądowym w sprawach niespornych z dnia 12 grudnia 2003 – Bundesgesetz über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten außer Streitsachen (Außerstreitgesetz – AußStrG) vom 12. Dezember 2003
4. Ustawa o ujednoczeniu prawa dotyczące zawarcia i rozwiązania małżeństwa w Austrii z dnia 6 lipca 1938 – Gesetz zur Vereinheitlichung des Rechts der Eheschließung und der Ehescheidung im Lande Österreich und im übrigen Reichsgebiet vom 6. Juli 1938, StF: dRGBl. I S 807/1938 (GBlÖ Nr. 244/1938)
5. Austriacki Kodeks cywilny – Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erbländer der Oesterreichischen Monarchie StF: JGS Nr. 946/1811
6. Ustawa o małżeństwach z 6 lipca 1938, Gesetz zur Vereinheitlichung des Rechts der Eheschließung und der Ehescheidung im Lande Österreich und im übrigen Reichsgebiet, vom 6. Juli 1938, StF: dRGBl. I S 807/1938 (GBlÖ Nr. 244/1938)
7. Ustawa o zmianie prawach dziecka i zmianie nazwiska w 2013 r. (Kindschafts- und Namensrechts-Änderungsgesetz 2013 – KindNamRÄG 2013

Orzeczenia sądowe:

1. OGH 28.09.1995 6 Ob 581/95
2. OGH 11.02.1997 5 Ob 22/97i
3. OGH 18.05.1982 4 Ob 538/82

Źródła internetowe:

1. <https://www.justiz.gv.at/justiz/familien-und-jugendgerichtshilfe/aufgaben-der-familiengerichtshilfe.2c9484853f60f165013f6671e26d24f7.de.html>
2. https://www.oesterreich.gv.at/themen/familie_und_partnerschaft/obsorge/Seite.234002.html
3. https://www.oesterreich.gv.at/themen/dokumente_und_recht/zivilrecht/1/Seite.1010110.html
4. <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001697>
5. https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblPdf/2003_111_1/2003_111_1.pdf
6. https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2013_I_15/BGBLA_2013_I_15.html
7. <https://www.ief.at/portfolio-items/familienberatung-bei-gericht-familiengericht-wien/>